

HE 61/2016 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueesta. Korkealaatuinen siemenperunan tuotantoalue käsittää Tyrnävän ja Limingan kuntien alueen. Ehdotetulla lailla kumottaisiin laki korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista. Laissa säädettäisiin perunan kaupan pitämisestä ja tuotannosta sekä kasvinterveyden turvaamisesta korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella, valvontaviranomaisesta, tarkastusoikeudesta sekä pakkokeinoista ja seuraamuksista

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	VIRHE. KIRJANMERKKIÄ EI OLE MÄÄRITETTY.
1 NYKYTILA.....	3
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
1.2 Nykytilan arviointi.....	4
2 ESITYKSEN KESKEISET EHDOTUKSET.....	5
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	5
3.1 Taloudelliset vaikutukset.....	5
3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	6
3.3 Yritysvaikutukset.....	6
3.4 Ympäristövaikutukset.....	6
3.5 Muut vaikutukset.....	6
4 ASIAN VALMISTELU.....	7
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	8
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	8
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET.....	12
3 VOIMAANTULO.....	12
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	12
LAKIEHDOTUS.....	15
Laki korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueesta.....	15

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella tarkoitetaan Tyrnävän ja Limingan kuntien aluetta. Komission päätöksellä 2004/3/EY siemenperunoiden kaupan pitämiseen niiden korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella tai koko maassa neuvoston direktiivin 2002/56/EY liitteissä I ja II säädetyjä toimenpiteitä tiukempia toimenpiteitä tiettyjä tauteja vastaan annettiin lupa viidelle jäsenvaltiolle (Suomi, Portugali, Irlanti, Englanti ja Saksa) toteuttaa korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalue. Tällä päätöksellä korvattiin komission päätös 93/231/ETY luvasta toteuttaa siemenperunoiden kaupan pitämisen osalta tiettyjen jäsenvaltioiden koko alueella tai osalla siitä neuvoston direktiivin 66/403/ETY liitteissä I ja II säädetyjä toimenpiteitä tiukempia toimenpiteitä tiettyjä tauteja vastaan. Suomi lisättiin tämän päätöksen liitteeseen vuonna 1995.

Korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalue voidaan myöntää vain niille alueille tai maille, joissa ei esiinny tai joista on pystytty hävittämään perunan vaaralliset kasvintuhoojat. Neuvoston direktiivin 2000/29/EY kasvien ja kasvituotteiden haitallisten organismien jäsenvaltioihin kulkeutumisen estämiseen liittyvistä suojatoimenpiteistä mukaisia perunalla esiintyviä vaarallisia kasvintuhoojia ovat erityisesti koloradonkuoriainen, peruna-ankeroiset (keltaperuna-ankeroinen ja valkoperuna-ankeroinen), perunasyyppi, tumma- ja vaalea rengasmätä. Suomen korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalue sijaitsee meren läheisyydessä, joten kasvukausi on alueella pidempi ja halla esiintyy vähemmän kuin samalla korkeudella sisämaassa. Alueelle ominaista ovat pitkät pakkasjaksot talvella ja maaperän routaantuminen, jotka osaltaan vähentävät kasvintuhoojien esiintymistä. Alueen etäisyys muista perunantuotantoalueista vähentää myös kasvintautien esiintymistä. Perunan vuosittainen viljelyalan on noin 1200 hehtaaria. Alueella tuotetaan siemenperunaa noin 700 hehtaarin alalla ja ruokaperunaa noin 560 hehtaarin alalla. Siemenperunaa viljeleviä tiloja on alueella 28 ja ruokaperunaa tuottavia tiloja 21 kappaletta.

Komission päätöksessä on määritelty siemenperunoiden kaupan pitämisen osalta siemenperunoiden tuotannossa ja perunoiden tuotannossa käytettävät siemenluokat. Korkealaatuisella tuotantoalueella saa markkinoida vain korkeampia siemenperunaluokkia.

Suomen liittymisestä EU:hun tehdyn sopimuksen mukaisesti komissio tutki alueen edellytykset tunnustaa siemenperunakeskuksen suojavyöhyke alueeksi, jolle saadaan asettaa korkeammat laatuvaatimukset kuin on edellytetty siemenperunaa koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä.

Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista annetun lain (356/1995) 1 ja 4 § oli tarkoitus muuttaa Siemenperunakeskuksen muuttamiseen osakeyhtiöksi liittyväksi lainsäädännöksi annetulla hallituksen esityksellä vuonna 2002 (HE 70/2002 vp).

Maa- ja metsätalousvaliokunta ehdotti (MmVm 9/2002 vp) Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista annetun lain muutoksen hylkäämistä ja ehdotti kokonaan uutta lakia. Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen mukaisen lain korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista (574/2002), jossa säädetään tuotantoalueesta, kasvinsuojelusta ja rangaistuksista. Lisäksi maa-

ja metsätalousministeriön asetuksessa siemenperunan markkinoinnista ja tuottamisesta korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella (20/03) on säädetty siemenperunan markkinoinnista korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella, siemenperunan sekä muun perunan tuottamisesta käytettävistä siemenluokista sekä valvonnasta.

Komissio muutti siemenperunoiden pitämisestä kaupan annettua neuvoston direktiivin 2002/56/EY liitteitä vuonna 2013. Tavoitteena oli harmonisoida siemenperunan laatuvaatimuksia yhteisön alueella ja luoda uudet yhteiset vähimmäisedellytykset myös korkeimmille siemenluokille. Samalla korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella käytettävien siemenperunaluokkien nimet muuttuivat, joten komission korkealaatuisen siemenperuna tuotantoaluetta koskevaa päätöstä 2004/3/EY muutettiin nimien osalta (komission täytäntöönpanopäätös 2014/105/EU).

1.2 Nykytilan arviointi

Korkealaatuinen siemenperunan tuotantoalue takaa ylempien siemenluokkien tuottamisen puhtaissa oloissa. Komission uusimman päätöksen mukaisesti alueen siemenperunan tuotannossa on voinut käyttää siemenenä vähintään unionin S ja unionin SE ja ruokaperunatuotannossa on voinut käyttää siemenenä vähintään unionin S, SE ja E -luokkia. Korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueen merkitys on erityisesti puhtaan siemenperunan tuottaminen perunan viljelijöille. Korkealaatuisella siemenperunan tuotantoalueella sijaitsevat seuraavat siemenperunayritykset: Suomen siemenperunakeskus Oy, HZPC Kantaperuna Oy ja Finpom Oy.

Tällä alueella tuotetaan vuosittain siemenperunaa noin 17,5 miljoonaa kiloa, joka on noin 70 prosenttia Suomen siemenperunan tarpeesta. Lisäksi siemenperunan viedään vuosittain arviolta 3 - 4 miljoonaa kiloa. Siemenperunaa kasvatetaan Limingan ja Tynävän alueella yhteensä noin 700 hehtaarin alalla. Ruokaperunaa kasvatetaan 21 tilalla joiden koot vaihtelevat 4,5 hehtaaria aina 86 hehtaariin. Alle kymmenen hehtaarin ruokaperunan tuottajia on kahdeksan kappaletta, 10- 20 hehtaarin ruokaperunan tuottajia on kolme kappaletta, 20 - 50 hehtaarin tuottajia on kuusi kappaletta, 50 - 60 hehtaarin tuottajia on kaksi kappaletta ja yli 70 hehtaarin alalla on kahdella viljelijällä ruokaperunan tuotantoa.

Alue on tärkeä kotimaisen siemenperunan huollon kannalta ja myös huoltovarmuuden turvaamisen kannalta. Korkealaatuinen tarkastettu siemenperuna on perunanviljelijän kannalta merkittävä tuotantopanos, jolla voidaan nostaa satotasoa ja sadon laatua ja siten turvata hyvälaatuisen perunan tuotanto.

Voimassa olevassa laissa säädetään korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueesta, kasvinsojeluista ja rangaistuksista. Laissa ei ole kuitenkaan selkeästi määritelty alueella siemenperunan tuotantoon käytettäviä siemenperunaluokkia tai muun perunan tuotantoon käytettäviä siemenperunaluokkia. Tarkemmat säännökset on annettu maa- ja metsätalousministeriön asetuksella 20/03, jossa on säädetty mm. siemenperunan ja ruokaperunan tuotannossa käytettävistä siemenluokista. Lisäksi asetuksessa on säädetty valvonnasta. Laista puuttuvat valvontaa, tarkastusoikeutta sekä pakkokeinoja ja seuraamuksia ja myös muutoksenhakua koskevat säädökset.

Elintarviketurvallisuusvirasto on valvonut alueen kasvinterveyden edellytyksiä tekemällä markkinavalvontana tarkastuksia. Kartoituksina on tarkastettu perunan vaalean ja tumman rengasmädän sekä peruna-ankeraisen esiintymistä alueella.

Perunan virustilanne oli huono 2000-luvun alussa ja etenkin joidenkin lajikkeiden siemenistä oli pulaa. Korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueen viruskartoituksia tehtiin vuosina 2007 - 2009 perunan Y-viruksen tehostetun torjunnan tutkimushankkeessa ja tämän jälkeen perunan PVY-STOP -hankkeessa vietiin käytäntöön toimia tehostettuun virusten torjuntaan. Hankkeet ovat lisänneet viljelijöiden tietoisuutta oman toiminnan merkityksestä virusten torjunnassa. Virusten osalta tilanne korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella on parantunut mm. viljelytoimenpiteillä ja lajikevalinnoilla.

2 Esityksen keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueesta ja voimassaoleva laki ehdotetaan kumottavaksi. Esityksessä nimetään Elintarviketurvallisuusvirasto valvontaa suorittavaksi viranomaiseksi, säännellään tarkemmin perunantuotannon edellytyksistä alueella, tietojen säilyttämisestä, tiedonsaantioikeudesta ja tarkastusoikeudesta. Ehdotukseen on lisätty mahdollisuus kieltää perunan kaupan pitäminen tai käyttö ja lisäksi on mahdollisuus toimenpiteisiin, joita voidaan tehdä korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueen kasvinterveydellisen tilan säilyttämiseksi. Tällä ehdotuksella tarkennetaan korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella tehtäviä mahdollisia toimenpiteitä siemenkauppalaissa olevan siemenperunan markkinointikiellon lisäksi ja kasvinterveyslain mukaisten kasvintuhoojien torjumiseksi tai niiden leviämisen estämiseksi määrättävien kieltojen tai ehtojen lisäksi. Uusi muutoksenhakusäännös on lisätty ehdotukseen ja rangaistussäännöstä tarkennetaan sekä uhkasakon lisäksi lisätään mahdollisuus teettämiseen.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalue on tärkeä alueella toimiville siemenperuna-alan yrityksille. Alueen siemenperunan tuotannolla katetaan pääosa koko Suomen siemenperunan tarpeesta (n. 70 prosenttia). Alueella tuotettua siemenperunaa menee vientiin Euroopan unionin alueelle mm. Ruotsiin, Hollantiin ja Saksaan sekä Venäjälle. Venäjälle viedään myös perussiemensasoiasta siemenperunaa. Alueella viljellään korkeampia luokkia myös sellaisista lajikkeista, jotka eivät jää Euroopan unionin markkinoille.

Alueella olevat ruokaperunan viljelijät (yhteensä 21 tilaa) joutuvat ostamaan joka vuosi uudet siemenperunat, jotka ovat vähintään unionin E-luokkaa. Tästä aiheutuu ylimääräisiä kuluja viljelijöille. Aiemmin alueen viljelijät ovat saaneet kansallisen perunantuotannon tuen lisäosaa, jolla on korvattu siemenperunan hankinnasta aiheutuvia kustannuksia. Vuoden 2011 jälkeen kansallista perunantuotannon kansallista tukea ei ole maksettu. Toisaalta alueen siemenperunayritykset ovat tarjonneet viljelijöille siemenperunaa edullisempaan hintaan, sillä on edelleen kaikkien kannalta tärkeää säilyttää korkealaatuinen siemenperunan tuotantoalue ja varmistaa puhtaan sekä laadukkaan siemenperunan käyttö myös ruokaperunatiloilla. Terve ja laadukas siemenperuna on perunanviljelijän kannalta tärkeä tuotantopanoks, jolla voidaan nostaa satotasoa ja perunan laatua.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Komission päätöksen mukaan viranomaisten on valvottava, että korkealaatuisen tuotantoalueen edellytykset ovat toteutuneet. Kasvinsuojeluviranomainen on tehnyt alueella kartoituksina valvontoja. Alue on ollut olemassa jo pitkään, sillä komissio on alueen tunnustanut korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueeksi joulukuussa 1994. Esitys ei ehdota uusia tehtäviä valvontaviranomaiselle, vaan jo olemassa olevat komission päätöksessä edellyttämät valvontavelvoitteet kirjataan nyt selkeästi tähän ehdotukseen. Elintarviketurvallisuusvirasto nimetään esitykseen valvontaa suorittavaksi viranomaiseksi. Ehdotukseen kirjattavat uudet säännökset tietojen säilyttämisestä, tiedonsaantioikeudesta, tarkastusoikeudesta ja alueella tehtävistä toimenpiteistä kasvinterveyden tilan säilyttämiseksi luovat selkeät säännöt alueen toimijoille ja vastaavat komission päätöksen tarkoitusta.

3.3 Yritysvaikutukset

Esityksen tavoitteena on tukea alueen kehitystä, sillä alue on perunan tuotannon kannalta hyvin ainutlaatuinen alue koko Euroopassa. Alueella on suuri merkitys koko Suomen siemenperunan tuotannolle, sillä pääosa koko Suomen siemenperunasta tuotetaan alueella. Korkealaatuisia siemenperunaa viedään myös mm. yhteisön alueelle ja Venäjälle. Viljelijöiden kannalta on tärkeää taata siemenperunan laatu ja saatavuus, hyvä kasvinterveydellinen tilanne ja Suomen ilmastoon ja viljelyoloihin soveltuvat perunalajikkeet. Kasvinterveydellisesti laadukkaana siemenperunan tuotanto vaikuttaa myös laadukkaana ruokaperunan tuotantoon ja siten edistää myös ruokaperunan vientiä. Korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella viljellään myös 21 tilalla ruokaperunaa. Ruokaperunan tuottajat ostavat vuosittain tuotantoon käytettävän siemenperunan, jonka tulee olla vähintään unionin E -luokkaa. Esitys turvaa korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella toimivien siemenperunayritysten aseman ja edistää koko perunaa käyttävän elintarvikeketjun toimintaa.

3.4 Ympäristövaikutukset

Korkealaatuisen siemenperunan tuotannolla turvataan puhtaan kotimaisen siemenperunan saatavuus viljelijöille. Kotimaisessa siemenperunassa ei esiinny vaarallisia kasvintuhoojia, joten näin pystytään ehkäisemään vaarallisten kasvintuhoojien leviämistä perunaviljelyksille. Terve tarkastettu siemenperuna on tärkeä tuotantopanos, jota käyttämällä saavutetaan parhaiten hyvä satotaso ja voidaan myös vähentää ympäristölle aiheutuvaa kuormitusta. Hyvälaatuisen ja terveen siemenperunan käytöllä edistetään luonnonvarojen kestävää käyttöä ja hyödyntämistä.

3.5 Muut vaikutukset

Kotimaisen siemenperunan tuotannon turvaaminen on tärkeä asia myös huoltovarmuuden kannalta. Alueella toimivista yrityksistä Suomen Siemenperunakeskus ja HZPC Kantaperuna tuottavat minimukuloita. Tarvittaessa siemenperunan tuotantoa voidaan nopeuttaa mikrolisäyksellä ja minimukuloiden tuotannolla, joten näin voidaan vastata esimerkiksi kasvitautien aiheuttamaan siemenperunavajeeseen.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkamiestyönä maa- ja metsätalousministeriössä. Luonnoksesta pyydettiin lausuntoa seuraavilta tahoilta: oikeusministeriö, Elintarviketurvallisuusvirasto, Huoltovarmuuskeskus, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC r.f., Finpom Oy, HZPC Kantaperuna Oy, Suomen Siemenperunakeskus Oy ja Siemenkauppioiden yhdistys ry.

Lausunnon antoivat oikeusministeriö, Elintarviketurvallisuusvirasto, Huoltovarmuuskeskus, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto, High grade toimikunta, Suomen siemenperunakeskus Oy ja Siemenkauppioiden yhdistys ry.

Lausunnonantajat pitivät ehdotusta tarkoituksenmukaisena ja kannatettavana. Korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueen säilyttäminen nähtiin erittäin tärkeäksi koko Suomen perunan tuotannon ja koko perunaketjun kannalta. Tuotantoalueen säilyttäminen kasvitaudeista puhtaana ja asiamukainen valvonta todettiin tärkeäksi. Alueelta tuotetaan pääosa Suomen sertifioidun siemenperunan tuotannosta, joten korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalue on myös huoltovarmuuden kannalta merkittävä alue.

Elintarviketurvallisuusviraston esittäminen valvontaa suorittavaksi viranomaiseksi ja valvontaa tukevat säännökset saivat kannatusta sekä myös kasvinterveyden turvaamiseksi ehdotetut säännökset.

Suomen siemenperunakeskus, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto ja High grade toimikunta toivat esiin huolen perunan tuotannon kansallisen tuen poistumisesta ja siitä, että alueen perunantuottajat eivät saa kompensatiota ostamalleen korkeampaa siemenluokkaa olevalle kalliimmalle siemenperunalle. Korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella olevat yritykset ovat osallistuneet viljelijöiden kustannuksiin myymällä siemenperunaa ruokaperunan tuottajille edullisempaan hintaan. Kompensaatioiden maksamista yksittäisten sementalojen taholta katsottiin kohtuuttomaksi, joten tähän toivottiin valtiolta ratkaisua. Lisäksi High grade toimikunta ja siemenperunakeskus esittivät, että kasvinterveyden turvaamiseksi tehtävät valvonnat eivät aiheuttaisi tuottajille ja toimijoille ylimääräisiä kustannuksia. Myöskään tilakohtaisia valvontoja ei saisi entisestään lisätä.

Oikeusministeriö kiinnitti huomiota muun muassa tarkastusoikeutta koskevassa pykäläluonnoksessa siihen, että lakia olisi aiheellista täydentää nimenomaisella maininnalla siitä, että tarkastuksia ei voida tehdä pysyväisluonteiseen asumiseen käytävissä tiloissa. Oikeusministeriö pohti myös rangaistussäännöksen tarvetta ja esitti harkittavaksi koko rangaistussäännöksen jättämistä pois tai ainakin muuttamista. Oikeusministeriö ehdotti jatkovalmistelussa harkittavaksi myös mahdollisuuksia torjuntapäätöksiä koskevan korvausjärjestelmän kehittämiseksi.

Lausunnoissa esitetyt tarkennukset ja muutosehdotukset on mahdollisuuksien mukaan pyritty ottamaan huomioon hallituksen esitystä viimeisteltäessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. *Lain tarkoitus ja soveltamisala.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi lain tarkoituksiksi korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueen toimintaedellytysten turvaaminen. Pykälässä säädettäisiin korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueesta komission päätöksen 2003/4/EY mukaisesti. Korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella tarkoitetaan Limingan ja Tyrnävän kuntien aluetta, jolla on komission päätöksen mukaisesti lupa toteuttaa siemenperunoiden kaupan pitämisen osalta neuvoston direktiivin 2002/56/EY liitteissä I ja II säädettyjä toimenpiteitä tiukempia toimenpiteitä tiettyjä tauteja vastaan. Pykälän toinen momentti vastaa sisällöllisesti voimassa olevan lain 1 §:ää.

2 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Korkealaatuisen siemenperunan tuotantoaluetta koskee siemenperunan tuotannon ja markkinoinnin osalta siemenkauppalaki (728/2000). Korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella käytettävien siemenluokkien osalta edellytykset, kuten laatuvaatimukset joidenkin kasvintuhoojien suhteen, esikasvivaatimukset ja siemensukupolvi- en määrät, on säädetty siemenperunan kaupasta annetulla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (3/15), jolla on toimeenpantu yhteisön siemenperunan markkinointia koskevat direktiivit.

Kasvinterveyden suojelemisesta annettu laki (702/2003) koskee toimenpiteitä, joilla pyritään säilyttämään hyvä kasvinterveyden tila ja joihin kasvintuhoojien torjumiseksi ja leviämisen estämiseksi voidaan ryhtyä.

3 §. *Perunan kaupan pitäminen ja siemeneksi käyttäminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi komission päätöksen mukaisesti alueella käytettävistä siemenluokista. Rajoitukset perunan ja siemenperunan tuotantoon käytettävistä siemenluokista ovat tärkeitä alueen hyvän kasvinterveydellisen tilan ylläpitämiseksi ja edellytys sille, että korkealaatuinen siemenperunan tuotantoalue voidaan säilyttää. Rajoitukset alueella kaupan pidettäviin ja tuotannossa käytettäviin siemenluokkiin tulevat komission päätöksestä 2004/3/EY.

Tarkemmin alueen tuotantoedellytyksistä ja käytettävistä siemenluokista voidaan säätää maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Asetuksella säädettäisiin siten, että siemenperunan osalta voidaan pitää kaupan ja käyttää viljelyssä vähintään unionin S- tai SE - luokkien siemenperunaa. Ruokaperunan osalta voidaan pitää kaupan ja käyttää viljelyssä vähintään unionin S-, SE tai E-luokkien siemenperunaa. Tuotannossa on käytettävä vain sertifioitua siemenperunaa sekä siemen- että muun kuin siemenperunan tuotannossa alueen hyvän kasvinterveydellisen tilan turvaamiseksi. Kaupan pitämisellä tarkoitetaan tässä laissa myymistä tai muuta luovuttamista korvausta vastaan, varastoinnista myyntitarkoituksessa, myyntiin tarjoamista, toimittamista vastikkeetta kaupallisessa hyödyntämistarkoituksessa sekä siemenen asettamista saataville maksua vastaan tai ilmaiseksi Euroopan unionin markkinoilla unionin alueella tapahtuvaa jakelua tai käyttöä varten.

Mikäli alueelle tuodaan siemenperunaa muualta Euroopan unionista, on siemenperunan vakuustodistuksissa oltava maininta unionin luokista ja tuotavan siemenperunan on täytettävä unionin luokkien vaatimukset.

4 §. *Kasvinterveyden turvaaminen korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella.* Pykälä vastaa nykyistä pykälää kasvinsuojelusta, mutta sitä on tarkennettu kasvinterveydellisesti hyvän perunan viljelytavan huomioimiseksi. Toimijoiden, joilla tarkoitetaan sekä viljelijää että kaupan pitäjää, tulee huolehtia hyvän viljelytavan mukaisesta viljely- ja tuotantohygieniasta

sekä tarvittaessa perunan kuljetusvälineiden puhdistamisesta. Tuotantopaikan perunajätteiden käsittely ja hävittäminen on tehtävä niin, ettei kasvintuhoojien leviämisen vaaraa ole. Tavoitteena on edelleen pitää alue mahdollisimman puhtaana kasvintuhoojista ja estää mahdollisten alueella jo esiintyvien kasvintuhoojien leviäminen.

Lisäksi kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain 4 § säättää rekisteröitymisvelvollisuudesta ja rekisteröinnin edellytyksistä. Kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain 4 §:n 4 momentin 3 kohdan mukaisesti kasvinsuojelurekisteriin merkitsemisen edellytyksenä on, että toimijan tulee tarkastaa vähintään silmämääräisesti kasvinterveyslain soveltamisalaan kuuluvat tuotteet ja tilat kasvintuhoojien mahdollisen esiintymisen toteamiseksi. Kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain nojalla annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus kasvinterveyden suojelemisesta (17/08) jakaa kasvintuhoojat hävitettäviin ja torjuttaviin kasvintuhoojiin. Kuitenkin torjuttavista kasvintuhoojista valkoperuna-ankeroinen, keltaperuna-ankeroinen, perunan vaalea rengasmätä ja perunasyöpä ovat hävitettäviä kasvintuhoojia korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella. Pykälässä annetaan mahdollisuus säätää tarkemmista kasvinterveyden edellytyksistä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

5 §. Tietojen säilyttäminen ja tiedonsaantioikeus. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tietoista, joita toimijan tulee pitää valvontaa varten. Tietojen saaminen on tärkeää jäljitettävyyden kannalta. Pykälässä ei esitetä uusia vaatimuksia, vaan tavoitteena on, että toimijat pystyvät osoittamaan käyttäneensä vaadittuja siemenluokkia sekä siemenperunan että muun perunan tuotannossa. Jäljitettävyys voidaan selvittää käyttämällä jo olemassa olevia tiedostoja. Käytetyt siemenperunaluokat voidaan selvittää kasvulohkokokohtaisesti. Sekä siemenperunan että muun perunan tuotannossa on käytettävä vähintään komission päätöksen edellyttämiä siemenluokkia.

Siemenkauppalaan nojalla annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen siemenperunan kaupasta (3/15) mukaan kauppaerien myynneistä ja ostoista selvitetään muun muassa myyjä, kauppaerän merkki, ensimmäisen ostajan nimi ja yhteystiedot, kauppaerän paino/myyty määrä ja toimituspäivä. Ruokaperunan tuottajat ovat rekisteröityneet kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain 4 § mukaiseen rekisteriin. Kasvinsuojelurekisteristä tiedot poistetaan kolmen vuoden kuluessa siitä, kun toimija on ilmoittanut Elintarviketurvallisuusvirastolle toimintansa lopettamisesta. Rekisteriin merkitsemisen edellytyksenä on muun muassa se, että toimija pitää tiedostoa tuotantopaikoista ja varasto- tai muuhun rekisterissä mainittuun paikkaan tuoduista, niissä tuotetuista ja markkinoiduista kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain soveltamisalaan kuuluvista tuotteista. Kasvinterveyslain mukaan toimijan on säilytettävä näitä tietoja vähintään vuoden ajan. Vastaavasti siemenkauppalaan 12 §:n mukaan kylvösiemenen markkinointia, maahantuontia ja maastavientia harjoittavan elinkeinonharjoittajan on tehtävä Elintarviketurvallisuusvirastolle kirjallinen ilmoitus toiminnan aloittamisesta, lopettamisesta ja toiminnassa tapahtuneista muutoksista. Siemenkauppalaan 13 §:n mukaan elinkeinonharjoittajan on pidettävä toiminnastaan tiedostoa, josta voidaan tarvittaessa vaikeuksitta selvittää valvontaa varten tarpeelliset tiedot. Viljeltävistä lajikkeista kerätään tietoja tukihakemuksen kasvulohkolomakkeella 102B, jossa perunan osalta täytetään tiedot muun muassa peruslohkosta, kasvulohkosta, perunan käyttötarkoituksesta, lajikkeesta ja käytettävän siemenen laadusta. Pykälässä ehdotetaan, että tietoja tulisi säilyttää valvontaa varten vähintään vuoden ajan.

Pykälän toisessa momentissa säädettäisiin Elintarviketurvallisuusviraston oikeudesta saada valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot ja asiakirjat toimijalta.

6 §. Valvontaviranomainen. Pykälän mukaan valvontaviranomainen on Elintarviketurvallisuusvirasto. Valvontaviranomaisena on jo ollut Elintarviketurvallisuusvirasto, joten tilanne ei

muutu eikä tästä aiheudu uusia tehtäviä, vaikka voimassa olevaan lakiin ei ole kirjattu valvontaviranomaista. Alueen valvontavelvoite on esitetty komission päätöksessä ja se on edellytys alueen säilymiselle. Elintarviketurvallisuusvirasto valvoo alueen tuotantoedellytysten täyttymistä, siten siemen- ja muun kuin siemenperunan tuotantoon saa käyttää vain 3 § mukaan komission päätöksen mukaisia siemenluokkia. Tarkemmin siemenperunan ja muun kuin siemenperunan tuotantoon käytettävistä siemenluokista säädetäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Lisäksi Elintarviketurvallisuusvirasto valvoisi alueen kasvinterveydellisesti hyvän tuotantotavan toteutumista 4 §:n mukaisesti. Kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain 16 §:n mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto valvoo kasvien, kasvit tuotteiden ja muiden tavaroiden, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, tuotantoa, varastointia, markkinointia, maahantuontia ja maastavientiä.

Komission päätös edellyttää säännöllisen ja järjestelmällisen valvonnan pysyvää järjestelmää alueen edellytysten säilyttämiseksi. Lisäksi edellytetään kertomuksen laadintaa. Pykälän toisen momentin mukaan Elintarviketurvallisuusviraston tulisi laatia suunnitelma alueen valvomisesta ja valvontakertomus suoritetuista valvonnoista. Suunnitelma voi olla osana Elintarviketurvallisuusviraston laatimaa elintarvikeketjun monivuotista valvontasuunnitelmaa ja vastaavasti kertomus osana Elintarviketurvallisuusviraston laatimaa raporttia Suomen elintarvikeketjun monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman toteutumisesta.

7 §. Tarkastusoikeus. Tähän pykälään esitetään kirjattavaksi selkeästi Elintarviketurvallisuusvirastolle oikeus tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten valvontaan. Valvonnan toteutumisen kannalta on tärkeää, että Elintarviketurvallisuusvirasto pääsee tarkastamaan perunaviljelmiä, kuljetusvälineitä, tuotanto- ja varastopaikkoja sekä mahdollisia muita tiloja joissa käsitellään perunaa. Jäljitettävyyden takia myös perunan kaupan pitämisen osalta olisi oltava mahdollisuus tarkistaa tietoja. Elintarviketurvallisuusviraston tarkastajalla olisi oltava pääsy myös niihin tietoihin ja kirjanpitoon, mitkä ovat tarpeellisia tarkastuksen kannalta. Tarkastusoikeutta ei ole mainittu voimassa olevassa laissa, mutta tässä ei ehdoteta uusia tehtäviä Elintarviketurvallisuusvirastolle, vaan ehdotuksessa kirjataan jo olemassa olevan valvontavelvoitteen toteuttamiseksi tarkemmin oikeudesta päästä tarkastamaan valvonnan kannalta oleellisia paikkoja ja tarvittavia tietoja. Tarkastuksessa on lisäksi noudatettava, mitä hallintolain 39 §:ssä säädetään.

Pykälässä tarkoitettuja valvontatoimia ei saisi tehdä pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa, koska korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueen turvaamiseen ei liity niin painavaa suojeltavaa etua, että valvonnan ulottaminen pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tilaan olisi perusteltua.

8 §. Perunan kaupan pitämisen tai käytön kieltäminen. Ehdotuksen mukaan korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueen kasvinterveydellisen tilan turvaamiseksi voitaisiin tarvittaessa kieltää perunaerien kaupan pitäminen tai käyttäminen viljelyssä. Valvontaviranomainen määrittäisi tapauskohtaisesti, mitä perunaeriä tarkoittaa. Kielto koskisi niitä perunaeriä, joiden siemenluokat eivät vastaa tämän lain 3 §:ssä edellytetyjä vaatimuksia tai tämän lain nojalla annetun asetuksen edellyttämiä vaatimuksia. Tämän uuden säännöksen tavoitteena on turvata alueen erityisedellytysten säilyminen.

9 §. Toimenpiteet hyvän kasvinterveydellisen tilan säilyttämiseksi korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella. Tarvittaessa olisi oltava mahdollisuus hävittää perunakasvusto tai rajoittaa viljelyä. Kasvuston hävittäminen voisi tulla kyseeseen käytettäessä muita kuin 3 §:n edellyttämiä siemenluokkia tai mahdollisen kasvintuhoojan levämisen estämiseksi tai kasvintuhoojan hävittämiseksi. Kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain nojalla annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen kasvinterveyden suojelemisesta mukaan hävitettävien tu-

hoojien lisäksi tässä voitaisiin hävittää myös muita tuhojia ja niiden hävittäminen saattaisi tarvittaessa käsittää myös kasvuston hävittämisen. Kasvuston hävittäminen voisi tarkoittaa esimerkiksi ankarasti viroottisen kasvuston hävittämistä, mikäli Elintarviketurvallisuusvirasto arvioi kasvintuhoojan aiheuttavan merkittäviä ongelmia alueella. Ehdotuksen mukaan toimija voitaisiin määrätä maksamaan tarkastuksista aiheutuneet kustannukset.

Elintarviketurvallisuusvirasto voisi velvoittaa toimijan tekemään korjaavia toimenpiteitä, mikäli toimija ei ole huolehtinut 4 §:n mukaisesta asianmukaisesta kasvintuhoojien torjunnasta tai toimija on laiminlyönyt perunan kasvinterveydellisesti hyvän tuotantotavan sekä huolellisen viljely- ja tuotantohygienian.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia lähinnä teknisluonteisia yksityiskohtia sisältäviä säännöksiä siitä, miten perunakasvusto voidaan tehokkaasti hävittää ja miten viljelyä voidaan rajoittaa kasvintuhoojan leviämisen estämiseksi. Lisäksi tarvittaessa voitaisiin säätää yksityiskohtaisemmin, miten perunakasvusto taikka -satoa tarkastetaan.

10 §. Uhkasakko tai teettäminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi Elintarviketurvallisuusviraston antaman määräyksen tai kiellon tehostamisesta hallinnollisella pakkokeinolla. Näitä olisivat uhkasakko tai uhka, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella. Uhkasakkolain 10 §:n mukaan uhkasakko voidaan tuomita maksettavaksi, jos kieltoa tai päätöstä ei ole noudatettu ja jos noudattamatta jättämiseen ei ole pätevää syytä. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi uhkasakon asettanut viranomaisena. Teettäen suoritettua hävittämisen kustannukset maksetaan valtion varoista ja peritään laiminlyöjältä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoon on säädetty.

11 §. Rangaistusäännökset. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin rangaistuksesta, joka tuomitaisiin jos joku tahallaan tai huolimattomuudesta 1) pitää kaupan korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella 3 §:ssä tai sen nojalla annetussa säännöksessä säädetyn vaatimuksen vastaista perunaa, 2) käyttää korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella siemenperunan tai muun perunan kuin siemenperunan tuotannossa 3 §:ssä tai sen nojalla annetussa säännöksessä säädetyn vaatimuksen vastaista siemenperunaa tai 3) ei noudata 4 §:ssä tai sen nojalla säädettyjä kasvinterveyden turvaamista koskevia vaatimuksia.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettuja tekoja koskevaa rangaistussäännöstä ei sisälly voimassa olevaan rikoslakiin. Rangaistavien tekojen nimikkeenä olisi korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueen vaarantaminen, josta yleisen rangaistuskäytännön perusteella riittävänä seuraamuksena voitaisiin pitää sakkorangaistusta.

Pykälän 2 momentin mukaan korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueen vaarantamisesta voidaan jättää syyte nostamatta tai rangaistus määräämättä, jos teon johdosta annetusta muusta viranomaisen päätöksestä aiheutuneita taloudellisia seurauksia on pidettävä tekijälle teon vakavuuteen nähden riittävinä taikka jos tekijä rikkoo tämän lain nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kieltoa tai määräystä. Tällä mahdollistettaisiin myös erityislainsäädännön piiriin kuuluvien hallinnollisten seurausten huomioon ottaminen,

Pykälän 3 momentin mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto voisi jättää ilmoittamatta esitutkintaviranomaiselle rikkomuksen, jota on kokonaisuudessaan pidettävä vähäisenä.

12 §. Muutoksenhaku. Elintarviketurvallisuusviraston hallinnollisina pakkokeinoina antamiin määräyksiin tai kieltoihin haettaisiin muutosta valittamalla hallintolainkäyttölain mukaisesti hallinto-oikeuteen ja edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valituksen kohteena voisivat olla 8 §:n mukainen määräys perunan kaupan pitämisen tai käytön kieltämisestä ja 9 §:n mu-

kainen määräys siemenperunakasvuston hävittämisestä, pellon viljelyn rajoittamisesta, toimijan kustannuksella tehtävästä perunakasvuston tarkastuksesta tai korjaavista toimenpiteistä 4 §:n mukaisten vaatimusten laiminlyönnin johdosta.

Pykälän 2 momentin mukaan hallinto-oikeuden päätökseen saisi hakea korkeimmalta hallinto-oikeudelta, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin että valvontaviranomainen voisi päätöksessään määrätä, että sen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava.

13 §. Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Lakiehdotukseen sisältyy valtuussäännöksiä antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella tarkempia säännöksiä sisältyvistä säännöksistä. Ehdotetun lain 3 §:ssä on maa- ja metsätalousministeriölle annettu valtuus antaa tarkempia säännöksiä korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella kaupan pidettävistä siemenluokista ja perunan tuotannossa käytettävistä siemenperunan vaatimuksista. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö voisi antaa tarkempia säännöksiä myös ehdotetun lain 4 §:n mukaan korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueen kasvinterveyden turvaamisesta ja hyvän viljelytavat noudattamisesta.

Maa- ja metsätalousministeriö voisi antaa tarkempia säännöksiä ehdotetun lain 9 §:n mukaan myös perunakasvuston hävittämisestä, pellon viljelyn rajoittamisesta ja perunakasvuston taikka -sadon tuhoojien tarkastuksista.

Valtuussäännösten nojalla annettavat maa- ja metsätalousministeriön tarkemmat säännökset ovat yleiseltä merkitykseltään vähäisiä ja teknisluonteisia ja ne kohdistuvat rajattuun kohde-ryhmään.

3 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Omaisuuksien suoja

Omaisuuksien suoja koskevan perustuslain 15 §:n 1 momentin nojalla jokaisen omaisuus on turvattu. Perustuslakivaliokunta on tulkintakäytännössään kuitenkin todennut, ettei omaisuus ole perustuslain suojaama kaikkia käyttörajoituksia vastaan ja että omistajan oikeuksia voidaan rajoittaa lailla, joka täyttää perusoikeutta rajoittavalta lailta vaadittavat yleiset edellytykset (mm. PeVL 32/2010 vp, s. 4/I ja PeVL 8/1996 vp). Omaisuuksien käyttörajoitusten korvaamisella on merkitystä arvioitaessa rajoitusten hyväksyttävyyttä. (PeVL 6/2010 vp ja PeVL 38/1998 vp). Ehdotetun lain 8 ja 9 §:n nojalla Elintarviketurvallisuusvirasto voisi määrätä perunan kaupan pitämisen tai käyttöä koskevan kiellon. Lisäksi Elintarviketurvallisuusvirasto

HE 61/2016 vp

voisi määrätä perunakasvuston hävittämisestä, viljelyn rajoittamisesta, perunakasvuston tai sadon tarkastuksista sekä eräiden vaatimusten laiminlyönnistä johtuvista korjaavista toimenpiteistä.

Hävittävän tai torjuttavan kasvintuhoojan esiintyessä voi torjuntapäätöksen antaminen olla välttämätöntä kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain tai myös siemenkauppalaain perusteella. Torjuntapäätöksestä näiden lakien nojalla aiheutuneet kustannukset ja vahingot korvataan näiden lakien säännösten mukaisesti. Ehdotettu säädös ei loukkaa perustuslain 15 §:ssä säädettyä omaisuuden suojaa, vaikka kaikkia korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueen toimintaedellytysten ylläpitämisestä johtuvista rajoituksista aiheutuneita kustannuksia ei korvattaisikaan, sillä kasvintuhoojien torjumisesta ja leviämisen estämisestä aiheutuvat kustannukset ja vahingot kuuluvat myös normaalin liiketoimintariskin piiriin. Kasvintuhoojan esiintyminen aiheuttaisi toimijalle kustannuksia ja vahinkoja siinäkin tilanteessa, että sen esiintyminen ei johtaisi torjuntapäätöksen antamiseen, sillä toimijan tulisi joka tapauksessa torjua tuhooja ja estää sen leviäminen voidakseen jatkaa toimintansa harjoittamista. Kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain 30 §:n (948/2012) muutoksen yhteydessä on katsottu, että lain nojalla annetun torjuntapäätöksen täytäntöönpanosta aiheutuneet välittömät ja välttämättömät kustannukset voidaan korvata toimijalle valtion varoista kokonaan tai osittain, jos kasvintuotannolle aiheutuneet vahingot ovat poikkeuksellisen suuria (PeVL 24/2012 vp). Edellytyksenä korvaukselle on se, että toimijalle on aiheutunut huomattavia kustannuksia, joilla on toimijan elinkeinolle kohtuuttoman suuri merkitys tai joiden korvaaminen on toimijan elinkeinon jatkamisen kannalta tarpeellista. Kasvintuhoojien torjunta on viime kädessä myös toimijan omaksi eduksi pienentämällä kasvintuhoojien haitallisia vaikutuksia omaisuuden arvoon ja käyttöön sekä elinkeinonharjoittamiseen. Omaisuuden suojaa koskevasta säännöksestä ei siis voida johtaa julkiselle vallalle velvoitetta korvata torjuntapäätökseen liittyviä kasvintuhoojien torjumisesta aiheutuvia kustannuksia, mutta on kuitenkin pidettävä perusteltuna, että torjuntapäätöksen täytäntöönpanosta aiheutuneet kustannukset voidaan korvata toimijalle osittain tai kokonaan, jos vahingot ovat poikkeuksellisen suuria. Koska tämän kasvintuhoojia koskevan korvausjärjestelmän piiristä voidaan korvata toimijalle tietyn edellytyksin hävitettävät kasvintuhoojat, ei erillisen korvausjärjestelmän luominen ole aiheellista.

Rajoitus ei aiheuta ongelmia vapaan kilpailun kannalta, koska siinä ei pakoteta alueen perunantuottajia ostamaan käyttämänsä siemenperunaa tietyltä toimijalta, vaan ainoastaan käyttämään korkealaatuista siemenperunaa. Jos kasvintuhooja pääsisi Suomeen leviämään, aiheutuisi sen hävittämisestä ja torjunnasta mittavat kustannukset ja myös perunanviljelijät kärsisivät merkittäviä tappioita kasvintuhoojan aiheuttamien sadonmenetysten vuoksi. Tällöin olisi myös vaarana menettää Euroopan unionin Suomelle myöntämä korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueen suoja-alueuokitus.

Säännökset ovat välttämättömiä korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueen toimintaedellytysten säilyttämiseksi. Säännösten voidaan katsoa täyttävän perusoikeuksien rajoitusta koskevat täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden sekä suhteellisuusperiaatteen asettamat vaatimukset.

Henkilötiedot

Perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetään, että jokaisen yksityiselämä on turvattu ja että henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista (PeVL 38/2010 vp, s. 2 ja PeVL 27/2006 vp). Ehdotetussa laissa säädetään toimijan velvollisuudesta säilyttää tiedot käytetyistä siemenluokista ja muut valvontaa varten tarpeelliset tiedot. Elintarviketurvallisuusvirastolla olisi oikeus saada valvontaa varten tarpeelliset tiedot ja asiakirjat toimijoilta. Tiedot ja asiakirjat ovat pääosin

HE 61/2016 vp

muita kuin henkilötietoja, mutta joukossa voi olla myös henkilötietoja. Sääntely täyttää näiden osalta perustuslain 10 §:n vaatimukset.

Kotirauha

Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Lailla voidaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä. Perustuslaissa suojattu kotirauhan piiri kattaa lähtökohtaisesti kaikenlaiset pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyt tilat (PeVL 46/2001 vp). Perustuslakivaliokunta on katsonut kotirauhan piiriin ulottuvan toimen olevan hyväksyttävä rikosten selvittämiseksi, jos toimi sidotaan siihen, että on olemassa konkreettinen ja yksilöity syy epäillä lakia rikotaan tai rikottavan (esim. PeVL 37/2010 vp, s. 5, PeVL 32/2010 vp, s. 11). Perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan (PeVL 46/2001 vp ja PeVL 48/2001 vp) edellyttänyt rikosepäilyjen olevan sellaisia, joissa tekoon liittyy vankeusuhka.

Ehdotetun lain 7 §:n mukaan Elintarviketurvallisuusvirastolla olisi oikeus ehdotetun lain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanemista ja noudattamisen valvontaa varten päästä viljelyille ja muille alueille, tuotanto-, varasto- ja muihin rakennuksiin ja kuljetusvälineisiin, tarkastaa ehdotetun lain 5 §:ssä tarkoitettuja tietoja sekä suorittaa tarkastuksia ja ottaa korvauksetta näytteitä tutkimuksia varten. Tarkastusten yhteydessä ei ole tarvetta päästä pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviin tiloihin, sillä tarkastukset kohdistuvat viljelyksiin, kuljetusvälineisiin ja muihin tiloihin, joissa laissa tarkoitettua toimintaa harjoitetaan ja joissa kasvintuhoojan esiintyminen aiheuttaisi vaarantaisi korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueen toimintaedellytykset.

Edellä esitetyn perusteella ehdotus laiksi korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueesta voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Tämän lain tarkoituksena on turvata korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueen toimintaedellytykset ja siemenperunan tuotanto koko maan tarpeeseen sekä edistää perunan tuotantoa.

Korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella tarkoitetaan tässä laissa Tyrnävän ja Limingan kuntien aluetta, jolla voidaan komission päätöksen 2004/3/EY mukaisesti toteuttaa siemenperunoiden kaupan pitämisen osalta tiettyjen jäsenvaltioiden koko alueella tai osalla siitä neuvoston direktiivin 2002/56/EY liitteissä I ja II säädettyjä toimenpiteitä tiukempia toimenpiteitä tiettyjä tauteja vastaan.

2 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön.

Toimenpiteisiin hyvän kasvinterveyden tilan säilyttämiseksi sekä kasvintuhoojien torjuntaan ja leviämisen estämiseen sovelletaan kasvinterveyden suojelemisesta annettua lakia (702/2003). Siemenperunan tuotantoon ja markkinointiin sovelletaan siemenkauppalakia (728/2000).

3 §

Perunan kaupan pitäminen ja siemeneksi käyttäminen

Korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella kaupan pidettävän tai siemeneksi käytettävän perunan on oltava luvasta toteuttaa siemenperunoiden kaupan pitämisen tiettyjen jäsenvaltioiden koko alueella tai osalla siitä neuvoston direktiivin 2002/56/EY liitteissä I ja II säädettyjä toimenpiteitä tiettyjä tauteja vastaan tehdyssä komission päätöksessä 2004/3/EY edellytettyä tai sitä korkeampaa siemenluokkaa.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella kaupan pidettävistä siemenluokista ja perunan tuotannossa käytettävälle siemenperunalle asetettavista vaatimuksista.

4 §

Kasvinterveyden turvaaminen korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella

Kaupan pitäjän ja viljelijän, jäljempänä *toimija*, tulee huolehtia perunan hyvän viljelytavan mukaisesta viljely- ja tuotantohygieniasta, tarvittavien kuljetusvälineiden puhdistamisesta sekä tuotantopaikan perunajätteiden turvallisesta käsittelystä ja hävittämisestä. Toimijan tulee tarkastaa vähintään silmämääräisesti kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain soveltamisalaan kuuluvat tuotteet ja tilat siten kuin kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain 4 §:n 4 momentin 3 kohdassa säädetään.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kasvinterveyden turvaamisesta ja perunan hyvän viljelytavan noudattamisesta korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella.

5 §

Tietojen säilyttäminen ja tiedonsaantioikeus

Toimijan on vähintään vuoden ajan säilytettävä ne tiedot, joista tarvittaessa voidaan vaikeuksitta selvittää siemen- ja muun kuin siemenperunan tuotannossa käytetyt siemenluokat ja muut valvontaa varten tarpeelliset tiedot.

Sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään, Elintarviketurvallisuusvirastolla on oikeus, saada toimijalta tässä laissa tarkoitettua tarkastusta ja valvontaa varten tarpeelliset tiedot ja asiakirjat.

6 §

Valvontaviranomainen

Tämän lain täytäntöönpanosta sekä lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnasta ja valvonnan järjestämisestä vastaa Elintarviketurvallisuusvirasto.

Elintarviketurvallisuusviraston on laadittava suunnitelma korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueen valvomisesta ja valvontakertomus suoritetuista valvonnoista.

7 §

Tarkastusoikeus

Elintarviketurvallisuusvirastolla on oikeus tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöön panemista ja noudattamisen valvontaa varten päästä viljelyille ja muille alueille, tuotanto-, varasto- ja muihin rakennuksiin ja kuljetusvälineisiin sekä tarkastaa 5 §:ssä tarkoitettua tietoa ja toimijan kirjanpitoa, suorittaa tarkastuksia ja ottaa korvauksetta näytteitä tutkimuksia varten. Tarkastuksessa on noudatettava, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään. Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa.

8 §

Perunan kaupan pitämisen tai käytön kieltäminen

Elintarviketurvallisuusvirasto voi antaa eräkohtaisen perunan kaupan pitämistä tai käyttöä koskevan kiellon sille, joka luovuttaa tai vastaanottaa siemen- tai muuta perunaa kuin siemenperunaa tuotantoalueella viljelyä varten 3 §:n vastaisesti.

9 §

Toimenpiteet hyvän kasvinterveydellisen tilan säilyttämiseksi korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella

Jos siemenperuna ei täytä 3 §:ssä säädettyjä vaatimuksia, Elintarviketurvallisuusvirasto voi kasvinterveyden turvaamiseksi päätöksellään määrätä siemen- tai muun perunakasvuston hävittämistä, pellon viljelyn rajoittamisesta seuraavana kasvukautena tai toimijan kustannuksella tehtävästä perunakasvuston tai -sadon tuhoojien tarkastuksista.

Jos toimija on laiminlyönyt 4 §:ssä säädetty vaatimukset, Elintarviketurvallisuusvirasto voi kasvinterveyden turvaamiseksi päätöksellään määrätä toimijan korjaaviin toimenpiteisiin.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia teknisiä säännöksiä perunakasvuston hävittämistä, pellon viljelyn rajoittamisesta ja perunakasvuston tai -sadon tuhoojien tarkastuksista.

10 §

Uhkasakko tai teettäminen

Elintarviketurvallisuusvirasto voi tehostaa 8 ja 9 §:ssä tarkoitettua kieltoa ja määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

11 §

Rangaistussäännökset

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) pitää kaupan korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella 3 §:ssä tai sen nojalla annetussa säännöksessä säädetyn vaatimuksen vastaista perunaa,

2) käyttää korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella siemen- tai muun perunan kuin siemenperunan tuotannossa 3 §:ssä tai sen nojalla annetussa säännöksessä säädetyn vaatimuksen vastaista siemenperunaa, tai

3) ei noudata 4 §:ssä tai sen nojalla säädettyä kasvinterveyden turvaamista koskevaa vaatimusta

on tuomittava *korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueen vaarantamisesta* sakkoon.

Korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueen vaarantamisesta voidaan jättää syyte nostamatta tai rangaistus määräämättä, jos teon johdosta annetusta muusta viranomaisen päätöksestä aiheutuneita taloudellisia seurauksia on pidettävä tekijälle teon vakavuuteen nähden riittävinä taikka jos tekijä rikkoo tämän lain nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kieltoa tai määräystä.

HE 61/2016 vp

Ilmoituksen 1 momentissa tarkoitettun rikkomuksen saattamiseksi syyteharkintaan tekee Elintarviketurvallisuusvirasto. Ilmoitus voidaan jättää tekemättä rikkomuksesta, jota on kokonaisuutena pidettävä ilmeisen vähäisenä.

12 §

Muutoksenhaku

Valvontaviranomaisen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin muutoksenhausta hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämän lain nojalla tehtävässä kiellossa tai määräyksessä voidaan määrätä, että kieltoa tai määräystä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

13 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan laki korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista (574/2002).

Helsingissä 14 päivänä huhtikuuta 2016

Pääministeri

Juha Sipilä

Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen